Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 28ης Φεβρουαρίου 2013 *

«Αίτηση αναιρέσεως — Εξωσυμβατική ευθύνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Διαπίστωση παρατυπιών στις επιστροφές κατά την εξαγωγή βοείου κρέατος προς την Ιορδανία — Έρευνα της OLAF — Κοινοποίηση των πορισμάτων της OLAF στις εθνικές αρχές — Σύσταση εγγυήσεων — Αίτημα επιστροφής της σχετικής για τη σύσταση δαπάνης — Αιτιώδης συνάφεια — Αντίθετη αναίρεση — Προθεσμία παραγραφής — Έναρξη»

Στην υπόθεση C-460/09 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, που ασκήθηκε στις 18 Νοεμβρίου 2009,

Inalca SpA – Industria Alimentari Carni, με έδρα το Castelvetro (Ιταλία),

Cremonini SpA, με έδρα το Castelvetro,

εκπροσωπούμενη από τους C. D'Andria και F. Sciaudone, δικηγόρους,

αναιρεσείουσες,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους V. Di Bucci και P. Rossi, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

εναγόμενη πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, A. Borg Barthet, E. Levits, J-J. Kasel (εισηγητή) και M. Safjan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 9ης Φεβρουαρίου 2012,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Οκτωβρίου 2012,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

εκδίδει την παρούσα

Απόφαση

1 Με την αίτησή τους αναιρέσεως, η Inalca SpA – Industria Alimentari Carni (στο εξής: Inalca) και η Cremonini SpA (στο εξής: Cremonini) ζητούν την αναίρεση της διατάξεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [νυν Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο εξής: Γενικό Δικαστήριο] της 4ης Σεπτεμβρίου 2009, Τ-174/06, Inalca και Cremonini κατά Επιτροπής (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την αγωγή τους με αίτημα την αποκατάσταση της ζημίας που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν λόγω της κοινοποιήσεως στις ιταλικές αρχές δυσμενών για αυτές πορισμάτων έρευνας την οποία διεξήγαγε η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) για να εξακριβώσει τη νομιμότητα ορισμένων επιστροφών κατά την εξαγωγή βοείου κρέατος προς την Ιορδανία.

Ιστορικό της διαφοράς

2 Το ιστορικό της διαφοράς, όπως εκτίθεται στις σκέψεις 1 έως 20 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, έχει, εν συντομία, ως εξής.

3 Η Inalca και η Cremonini είναι μέλη ενός ομίλου εταιριών που δραστηριοποιείται στον τομέα της παραγωγής και διανομής προϊόντων εστίασης καθώς και στον τομέα της εστίασης.

4 Κατόπιν έρευνας που διεξήχθη στην Ιορδανία τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 1998 στο πλαίσιο του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα, η μονάδα συντονισμού για την καταπολέμηση της απάτης (UCLAF), πρόδρομος της OLAF, ενημέρωσε τις ιταλικές αρχές, με έγγραφο της 6ης Ιουλίου 1998, ότι, επί συνόλου 37 978 τόνων βοείου κρέατος που εξήχθησαν εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας χωρίς καμία τελωνειακή διασάφηση περί διαθέσεως στην αγορά της Ιορδανίας, οι 2 272 τόνοι προέρχονταν από την Ιταλία. Με το έγγραφο εκείνο, η UCLAF κάλεσε τις ιταλικές αρχές να αναζητήσουν τον εξαγωγέα για να κινήσουν τις διαδικασίες ανακτήσεως των επιστροφών κατά την εξαγωγή και, εφόσον αποδεικνυόταν συνέργεια, να ασκήσουν ποινική δίωξη.

5 Με έγγραφα της 15ης Ιανουαρίου 1999, η αρμόδια ιταλική διοίκηση κοινοποίησε στην Inalca και στην Cremonini τις αποφάσεις περί ανακτήσεως των σχετικών με τις επίδικες εξαγωγές επιστροφών. Η Inalca και η Cremonini άσκησαν διοικητικές προσφυγές κατά των αποφάσεων αυτών. Οι προσφυγές αυτές απορρίφθηκαν με αποφάσεις της 7ης Μαρτίου 2000.

6 Τα αποτελέσματα της έρευνας της UCLAF κοινοποιήθηκαν στις 16 Φεβρουαρίου 1999 από το Υπουργείο Οικονομικών της Ιταλίας στη δικαστική αρχή, οπότε και κινήθηκε ποινική διαδικασία κατά των νόμιμων εκπροσώπων της Inalca και της Cremonini.

7 Στις 30 Νοεμβρίου 1999, η Inalca και η Cremonini συνέστησαν δύο εγγυήσεις με ασφαλιστήρια σύμβαση προκειμένου να επιτύχουν την αναστολή της διαδικασίας ανακτήσεως των επιστρεπτέων ποσών.

8 Η καταγγελία τέθηκε στο αρχείο στις 18 Δεκεμβρίου 2002. Με απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2004, το Tribunale civile di Roma (πολιτικό δικαστήριο της Ρώμης) έκρινε ότι οι αιτιάσεις που διατυπώθηκαν κατά της Inalca στην απόφαση περί ανακτήσεως της 15ης Ιανουαρίου 1999 ήταν αβάσιμες και ότι η Inalca δεν όφειλε το ποσό του οποίου ζητήθηκε η ανάκτηση. Στις 27 Απριλίου 2005, το εν λόγω δικαστήριο εξέδωσε παρόμοια απόφαση για την Cremonini.

9 Με έγγραφα της 22ας και 23ης Μαρτίου 2004 αντιστοίχως, οι ιταλικές αρχές δέχθηκαν την αίτηση της Inalca περί ανακλήσεως της αποφάσεως ανακτήσεως της 15ης Ιανουαρίου 1999 που την αφορούσε και αποδεσμεύτηκε η εγγύηση που είχε συσταθεί. Ομοίως, με έγγραφα της 22ας και 23ης Δεκεμβρίου 2004, η αίτηση της Cremonini περί ανακλήσεως της αποφάσεως ανακτήσεως της 15ης Ιανουαρίου 1999 που την αφορούσε έγινε δεκτή και αποδεσμεύτηκε η εγγύηση που είχε συσταθεί.

10 Με έγγραφο της 27ης Ιανουαρίου 2005, η Inalca ζήτησε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη από την έρευνα της UCLAF και από το πόρισμα που κοινοποιήθηκε στις ιταλικές αρχές. Με έγγραφο της 15ης Απριλίου 2005, ο γενικός διευθυντής της UCLAF πληροφόρησε την Inalca ότι αδυνατούσε να ικανοποιήσει το αίτημα αποζημιώσεως διότι οποιαδήποτε τυχόν αξίωση προς αποζημίωση είχε εν πάση περιπτώσει παραγραφεί δυνάμει του άρθρου 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου.

11 Με επιστολή της 9ης Μαρτίου 2006, η Inalca και η Cremonini υπέβαλαν αίτηση προς την Επιτροπή ζητώντας την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν, την οποία αποτίμησαν συνολικά σε 2 861 000 ευρώ. Η Επιτροπή δεν ανταποκρίθηκε στο αίτημα αυτό.

12 Με την απόφαση 2006/678/ΕΚ, της 3ης Οκτωβρίου 2006, σχετικά με τις δημοσιονομικές συνέπειες, στο πλαίσιο της εκκαθαρίσεως των δαπανών που χρηματοδοτεί το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, Τμήμα Εγγυήσεων, σε ορισμένες υποθέσεις παρατυπιών εκ μέρους επιχειρηματιών (ΕΕ L 278, σ. 24), η Επιτροπή διέγραψε από τον κατάλογο κοινοποιήσεων τις κοινοποιηθείσες στην Ιταλική Δημοκρατία παρατυπίες στις επιστροφές κατά την εξαγωγή βοείου κρέατος προς την Ιορδανία.

Η αγωγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη

13 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του τότε Πρωτοδικείου στις 27 Ιουνίου 2006, η Inalca και η Cremonini άσκησαν αγωγή ενώπιον του νυν Γενικού Δικαστηρίου ζητώντας να διαπιστωθεί η εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας και να υποχρεωθεί η Επιτροπή να καταβάλει αποζημίωση για τη φερόμενη ζημία που υπέστησαν, την οποία εκτίμησαν σε 2 861 000 ευρώ, καθώς και τους σχετικούς αντισταθμιστικούς τόκους και, ενδεχομένως, τόκους υπερημερίας.

14 Με χωριστό έγγραφο της 18ης Σεπτεμβρίου 2006, η Επιτροπή προέβαλε ένσταση απαραδέκτου βάσει του άρθρου 114, παράγραφος 1, του τότε Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, προβάλλοντας ότι η αγωγή ήταν απαράδεκτη λόγω παραγραφής, βάσει του άρθρου 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου.

15 Το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε, στη σκέψη 45 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, τη νομολογία κατά την οποία από το άρθρο 288 ΕΚ και από το άρθρο 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η γένεση της εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας και η άσκηση του δικαιώματος για αποκατάσταση της προκληθείσας ζημίας εξαρτώνται από τη συνδρομή ενός συνόλου προϋποθέσεων αναγομένων στην ύπαρξη παράνομης πράξεως των κοινοτικών οργάνων, πραγματικής ζημίας και αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ αυτών (απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 1982, 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 και 5/81, Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 85, σκέψη 9).

16 Το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε επίσης, στη σκέψη 46 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι, κατά πάγια νομολογία, η προθεσμία παραγραφής της αγωγής αποζημιώσεως λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας αρχίζει να τρέχει εφόσον πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η υποχρέωση αποκαταστάσεως της ζημίας, ιδίως από τη στιγμή που η προς αποκατάσταση ζημία συγκεκριμενοποιήθηκε [διάταξη της 18ης Ιουλίου 2002, C-136/01 P, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-6565, σκέψη 30, και απόφαση της 19ης Απριλίου 2007, C-282/05 P, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-2941, σκέψη 29].

17 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε, στη σκέψη 47 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι, στις περιπτώσεις που η ευθύνη της Κοινότητας απορρέει από κανονιστική πράξη, η προθεσμία παραγραφής αρχίζει να τρέχει όταν επέλθουν τα ζημιογόνα αποτελέσματα της πράξεως αυτής [απόφαση Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 29]. Το Γενικό Δικαστήριο προσέθεσε ότι το ίδιο ισχύει και σε ένδικες διαφορές οφειλόμενες, όπως εν προκειμένω, σε ατομικές πράξεις, στις οποίες η προθεσμία αυτή αρχίζει να τρέχει μόνον από τη στιγμή που επήλθε πράγματι η ζημία [απόφαση Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψεις 30 έως 33].

18 Το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε, στη σκέψη 49 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι ο επακριβής χρόνος κατά τον οποίο επήλθαν πράγματι τα ζημιογόνα αποτελέσματα έναντι της Inalca και της Cremonini έπρεπε να προσδιοριστεί εξετάζοντας διαδοχικά τις διάφορες ζημίες την αποκατάσταση των οποίων ζητούσαν οι ενάγουσες.

19 Όσον αφορά την υλική ζημία, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, πρώτον, στη σκέψη 51 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι η ζημία από τη σύσταση εγγυήσεως σε ασφαλιστική εταιρία επήλθε με βεβαιότητα στις 30 Νοεμβρίου 1999, ημερομηνία κατά την οποία η Inalca και η Cremonini συνήψαν τα εν λόγω ασφαλιστήρια. Το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε όμως, στις σκέψεις 59 και 64 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι η ζημία που προήλθε από τα έξοδα συστάσεως των ασφαλιστηρίων εγγυήσεως είχε διαρκή χαρακτήρα και ότι η αγωγή προς αποκατάσταση της ζημίας αυτής ήταν παραδεκτή όσον αφορά τις συμβάσεις που ανανεώθηκαν μετά τις 27 Ιουνίου 2001.

20 Όσον αφορά, στη συνέχεια, τη δαπάνη για τις υπηρεσίες νομικής αρωγής και νομικών συμβουλών, καθώς και τα έξοδα προσωπικού για τη διαχείριση των συγκεκριμένων φακέλων, το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε, στις σκέψεις 71 και 73 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι οι ζημίες από τις δαπάνες αυτές είχαν στιγμιαίο χαρακτήρα και ότι, επομένως, η αξίωση αποζημιώσεως κατά το μέρος που αφορούσε τις ζημίες αυτές είχε παραγραφεί.

21 Τέλος, καθόσον το αίτημα αποκαταστάσεως της ζημίας που φέρεται να υπέστησαν οι ενάγουσες υπό τη μορφή απώλειας κερδών λόγω της μειώσεως των οικονομικών δυνατοτήτων τους που προήλθε από την καταβολή των ασφαλίστρων για τη σύσταση των ασφαλιστικών εγγυήσεων και από τη δαπάνη νομικής αρωγής και νομικών συμβουλών, καθώς και από τα έξοδα προσωπικού, δεν ήταν επαρκώς σαφές, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 74 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι το εν λόγω αίτημα έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτο.

22 Όσον αφορά την ηθική βλάβη, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 77 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι η σχετική αξίωση είχε παραγραφεί, στον βαθμό που η φερόμενη ζημία επήλθε όταν κινήθηκαν οι εθνικές διαδικασίες το 1999 και το 2000, δηλαδή πέντε και πλέον έτη πριν από την άσκηση της αγωγής. Απέρριψε, στη σκέψη 78 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το επιχείρημα της Inalca και της Cremonini ότι η εν λόγω ζημία είχε διαρκή χαρακτήρα και διήρκεσε μέχρι την έκδοση της αποφάσεως της 27ης Απριλίου 2005 και πρόσθεσε, στη σκέψη 79 της ίδιας διατάξεως, ότι, εν πάση περιπτώσει, η Inalca και η Cremonini προέβαλαν την προσβολή της εμπορικής φήμης τους χωρίς να προσκομίσουν σχετικώς κανένα στοιχείο.

23 Το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε, στη σκέψη 81 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι η αγωγή είναι παραδεκτή μόνο ως προς το αίτημα αποζημιώσεως για τη ζημία που προήλθε από την καταβολή των ασφαλίστρων για τη σύσταση εγγυήσεως μετά τις 27 Ιουνίου 2001.

24 Επί της ουσίας, το Γενικό Δικαστήριο, διευκρίνισε, στη σκέψη 85 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι, εφόσον δεν πληρούται μία από τις τρεις προϋποθέσεις για τη θεμελίωση της ευθύνης της Κοινότητας, οι αξιώσεις αποζημιώσεως πρέπει να απορριφθούν, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί αν πληρούνται οι δύο άλλες προϋποθέσεις.

25 Το Γενικό Δικαστήριο, αφού διευκρίνισε ότι ο κοινοτικός δικαστής δεν υποχρεούται να ακολουθεί μια καθορισμένη σειρά εξετάσεως των προϋποθέσεων αυτών, έκρινε σκόπιμο να εξετάσει κατά πρώτον τη σχετική με την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας προϋπόθεση.

26 Στη σκέψη 90 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, χωρίς να είναι απαραίτητο να αποφανθεί επί της δυνατότητας καταλογισμού στην Κοινότητα της ζημίας που προκλήθηκε από τις αποφάσεις ανακτήσεως της 15ης Ιανουαρίου 1999, η ζημία που προήλθε από τη σύσταση των ασφαλιστικών εγγυήσεων δεν είχε προκληθεί ευθέως από το έγγραφο της UCLAF της 6ης Ιουλίου 1998.

27 Το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε, στη σκέψη 94 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι η αγωγή αποζημιώσεως που άσκησε η Inalca και η Cremonini, καθόσον ήταν παραδεκτή, έπρεπε να απορριφθεί ως προδήλως στερούμενη νομικού ερείσματος.

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

28 Στις 18 Νοεμβρίου 2009, η Inalca και η Cremonini άσκησαν αναίρεση ενώπιον του Δικαστηρίου.

29 Στις 11 Φεβρουαρίου 2010, η Επιτροπή άσκησε αντίθετη αναίρεση με το υπόμνημά της αντικρούσεως.

Αιτήματα των διαδίκων

30 Η Inalca και η Cremonini ζητούν από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη και να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας.

31 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— αποφαινόμενο επί της αντίθετης αναιρέσεως, να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη στον βαθμό που κρίνει την πρωτοδίκως ασκηθείσα αγωγή εν μέρει παραδεκτή και να απορρίψει την εν λόγω αγωγή ως απαράδεκτη στο σύνολό της·

— επικουρικώς, να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως ως αβάσιμη·

— έτι επικουρικότερον, σε περίπτωση μερικής αναιρέσεως της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, να απορρίψει την πρωτοδίκως ασκηθείσα αγωγή, και

— εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την Inalca και την Cremonini στα δικαστικά έξοδα και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας.

Επί των αιτήσεων αναιρέσεως

32 Η Inalca και η Cremonini προβάλλουν επτά λόγους προς στήριξη της αναιρέσεώς τους, οι οποίοι αφορούν κατά βάση ζητήματα ουσίας.

33 Στο πλαίσιο της αντίθετης αναιρέσεως, η Επιτροπή προβάλλει ένα μόνο λόγο σχετικό με το παραδεκτό της πρωτοδίκως ασκηθείσας αγωγής.

34 Εφόσον η αναίρεση της Inalca και της Cremonini θα εξεταστεί μόνον εάν απορριφθεί η αντίθετη αναίρεση της Επιτροπής, πρέπει, εν προκειμένω, να εξεταστεί πρώτα η αντίθετη αναίρεση.

Επί της αντίθετης αιτήσεως αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

35 Ο λόγος αναιρέσεως που προβάλλει η Επιτροπή αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο στην οποία φέρεται να υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο κατά τον προσδιορισμό, στις σκέψεις 46 και 47 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, της ημερομηνίας από την οποία αρχίζει να τρέχει η προθεσμία παραγραφής των αξιώσεων αποζημιώσεως.

36 Η Επιτροπή υπενθυμίζει κυρίως ότι στην περίπτωση της ευθύνης της Κοινότητας που απορρέει από κανονιστική πράξη και στην οποία τα αποτελέσματα της ζημίας επέρχονται μεταγενέστερα όσον αφορά τους ιδιώτες, το Δικαστήριο, με την προπαρατεθείσα απόφαση Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, καθιέρωσε ένα ειδικό καθεστώς σε σχέση με εκείνο του άρθρου 46 του Οργανισμού του. Μολονότι η Επιτροπή ορθώς προσθέτει ότι υπήρξε άμβλυνση του άρθρου 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου μόνον όσον αφορά τον υπολογισμό της προθεσμίας παραγραφής έναντι του ζημιωθέντος που δεν μπόρεσε να λάβει γνώση της αιτίας της ζημίας παρά μόνο μεταγενέστερα (απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 1985, 145/83, Adams κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3539, σκέψεις 50 και 51), εκτιμά, ωστόσο, ότι η νομολογία στον τομέα αυτό δεν έχει παγιωθεί και απαιτεί να αποσαφηνιστεί στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως.

37 Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο, αφενός μεν περιόρισε την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος, που καθιερώθηκε με την προπαρατεθείσα απόφαση Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, στις περιπτώσεις που η ευθύνη της Ένωσης απορρέει από κανονιστική πράξη (διάταξη του Πρωτοδικείου της 17ης Ιανουαρίου 2001, T-124/99, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-53), αφετέρου δε, την επεξέτεινε σε άλλες περιπτώσεις [βλ., απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Απριλίου 2005, T-28/03, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-1357, σκέψη 59, και διάταξη του Πρωτοδικείου της 14ης Σεπτεμβρίου 2005, T-140/04, Ehcon κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-3287, σκέψη 39].

38 Το Δικαστήριο, από την πλευρά του, διευκρίνισε ότι το εν λόγω ειδικό καθεστώς ίσχυε μόνο στις περιπτώσεις που η ευθύνη απέρρεε από κανονιστική πράξη (απόφαση της 17ης Ιουλίου 2008, C-51/05 P, Επιτροπή κατά Cantina sociale di Dolianova κ.λπ., Συλλογή 2008, σ. I-5341, σκέψη 54), ενώ, σε άλλες υποθέσεις, έχει επισημάνει, ως obiter dictum, τη λύση που προέκρινε η προπαρατεθείσα απόφαση Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής [διάταξη Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψεις 29 και 30, και αποφάσεις της 19ης Απριλίου 2007, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψεις 29 και 30, καθώς και της 11ης Ιουνίου 2009, C-335/08 P, Transports Schiocchet – Excursions κατά Επιτροπής, σκέψη 33].

39 Η Επιτροπή θεωρεί ότι το Δικαστήριο δεν αιτιολόγησε επαρκώς την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος στις ένδικες διαφορές που οφείλονται σε ατομικές πράξεις, ή ακόμα και σε άλλες περιπτώσεις, όπως, εν προκειμένω, όταν η προβαλλόμενη ζημία προέρχεται από μια επιστολή της UCLAF προς τις εθνικές αρχές.

40 Κατά την Επιτροπή, η επέκταση αυτή του νομολογιακού κανόνα θα μπορούσε να καταστήσει άνευ αντικειμένου το άρθρο 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, το οποίο είναι εντούτοις σαφέστατο.

41 Επικουρικώς, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στη σκέψη 47 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι η αγωγή αποζημιώσεως της οποίας επιλήφθηκε αφορούσε διαφορά οφειλόμενη σε ατομικές πράξεις κατά την έννοια της προπαρατεθείσας αποφάσεως της 19ης Απριλίου 2007, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής, ενώ η

επιστολή προς τις εθνικές αρχές δεν συνιστούσε ατομική πράξη που παράγει δεσμευτικά αποτελέσματα έναντι του αποδέκτη της. Προς στήριξη του επιχειρήματος αυτού, η Επιτροπή επικαλείται την απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1995, C-476/93 P, Nutral κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. I-4125, σκέψη 30), που αφορά παρόμοια περίπτωση από την οποία προκύπτει ότι οι επιστολές της Επιτροπής προς τις εθνικές αρχές δεν συνιστούσαν παρά απλές συστάσεις ή γνώμες άνευ εννόμου αποτελέσματος.

42 Όλως επικουρικώς, επίσης, η Επιτροπή εκτιμά ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο τροποποιώντας αυθαίρετα τα κριτήρια που διατυπώθηκαν στην προπαρατεθείσα απόφαση Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής της 19ης Απριλίου 2007. Συγκεκριμένα, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι επρόκειτο για διαφορά οφειλόμενη σε ατομική πράξη, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένα έκρινε, στις σκέψεις 46 και 47 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι η προθεσμία παραγραφής άρχισε να τρέχει μόνο όταν συγκεκριμενοποιήθηκε πράγματι η ζημία αντί να δεχθεί ως αφετηρία της παραγραφής την ημερομηνία του ζημιογόνου γεγονότος ή, ενδεχομένως, την ημερομηνία κατά την οποία έλαβαν γνώση του εν λόγω γεγονότος η Inalca και η Cremonini.

43 Η Inalca και η Cremonini θεωρούν ότι η νομολογία του Δικαστηρίου στον τομέα αυτό είναι σαφής και αμφισβητούν την ερμηνεία της Επιτροπής για τις αποφάσεις που παραθέτει στο πλαίσιο της αντίθετης αναιρέσεως. Η Inalca και η Cremonini υπενθυμίζουν, ωστόσο, ότι η λύση που προέκρινε το Γενικό Δικαστήριο επιδέχεται κριτική για τους λόγους που αναπτύσσονται εκτενέστερα στο πλαίσιο του πρώτου λόγου αναιρέσεως που προέβαλαν με την αίτησή τους αναιρέσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

44 Για να κριθεί το βάσιμο της αντίθετης αναιρέσεως της Επιτροπής, πρέπει να εξεταστεί αν το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την εφαρμογή των κανόνων παραγραφής των αξιώσεων αποζημιώσεως στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης στα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως.

45 Εισαγωγικά, διαπιστώνεται ότι, κατά το άρθρο 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, οι αξιώσεις κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης παραγράφονται πέντε έτη μετά την επέλευση του ζημιογόνου γεγονότος.

46 Όπως υπενθύμισε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 45 και 84 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, χωρίς να αντικρουστεί από την Επιτροπή συναφώς, η στοιχειοθέτηση εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας και η άσκηση του δικαιώματος αποκαταστάσεως της προξενηθείσας ζημίας, δυνάμει του άρθρου 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, εξαρτώνται από τη συνδρομή ενός συνόλου προϋποθέσεων που αφορούν το παράνομο της συμπεριφοράς που προσάπτεται στα όργανα, το υποστατό της ζημίας και την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της συμπεριφοράς αυτής και της ζημίας (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 9· της 29ης Σεπτεμβρίου 1982, 26/81, Oleifici Mediterranei κατά ΕΟΚ, Συλλογή 1982, σ. 3057, σκέψη 16· της 9ης Σεπτεμβρίου 2008, C-120/06 P και C-121/06 P, FIAMM κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. I-6513, σκέψη 106, καθώς και της 18ης Μαρτίου 2010, C-419/08 P, Trubowest Handel και Makarov κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 2010, σ. I-2259, σκέψη 40).

47 Στη σκέψη 46 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, η προθεσμία παραγραφής της αξιώσεως αποζημιώσεως λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης αρχίζει να τρέχει μόνο όταν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η υποχρέωση αποκαταστάσεως της ζημίας και, ιδίως, από τη στιγμή που η προς αποκατάσταση ζημία συγκεκριμενοποιήθηκε [αποφάσεις Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, προπαρατεθείσα, της 19ης Απριλίου 2007, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής,

προπαρατεθείσα, σκέψη 29, Επιτροπή κατά Cantina sociale di Dolianova κ.λπ., προπαρατεθείσα, σκέψη 54, καθώς και της 8ης Νοεμβρίου 2012, C-469/11 P, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Επιτροπής, σκέψη 34].

48 Το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ακόμη, στη σκέψη 47 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, στηριζόμενο και πάλι σε πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ότι στις περιπτώσεις που η ευθύνη της Κοινότητας απορρέει από κανονιστική πράξη, η προθεσμία παραγραφής αρχίζει να τρέχει όταν επέλθουν τα ζημιογόνα αποτελέσματα της πράξεως αυτής [αποφάσεις Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 10, καθώς και της 19ης Απριλίου 2007, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 29] και ότι, ομοίως, στην περίπτωση διαφορών οφειλόμενων σε ατομικές πράξεις, η προθεσμία παραγραφής αρχίζει να τρέχει μόνον από τη στιγμή που επέρχεται πράγματι η ζημία [βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις της 19ης Απριλίου 2007, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής, σκέψη 30· Transports Schiocchet – Excursions κατά Επιτροπής, σκέψη 33, καθώς και Ευρωπαϊκή Δυναμική κατά Επιτροπής, σκέψη 38].

49 Το Γενικό Δικαστήριο, βασιζόμενο σε αυτές ακριβώς τις αρχές, προσδιόρισε ως αφετηρία της προθεσμίας παραγραφής τη στιγμή κατά την οποία επήλθαν τα ζημιογόνα αποτελέσματα που προέβαλαν η Inalca και η Cremonini.

50 Συναφώς, η Επιτροπή προβάλλει, κυρίως, ότι η νομολογία δεν είναι ομοιόμορφη και ότι είναι απαραίτητη η αποσαφήνισή της από το Δικαστήριο.

51 Ακόμη και αν υποτεθεί ότι το επιχείρημα αυτό είναι παραδεκτό στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, παρ' όλο που δεν στρέφεται ευθέως κατά συγκεκριμένης σκέψεως της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, αρκεί η διαπίστωση ότι η προπαρατεθείσα διάταξη της 17ης Ιανουαρίου 2001, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi κατά Επιτροπής, την οποία επικαλέσθηκε η Επιτροπή προς στήριξη του επιχειρήματός της, αναιρέθηκε από το Δικαστήριο. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο προσδιορίζοντας τον χρόνο ενάρξεως της παραγραφής σε συνάρτηση με την επέλευση του ζημιογόνου γεγονότος (προπαρατεθείσα διάταξη της 18ης Ιουλίου 2002, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi κατά Επιτροπής, σκέψη 34).

52 Επομένως, αντιθέτως προς όσα προβάλλει η Επιτροπή, το αποφασιστικό κριτήριο για τον προσδιορισμό της αφετηρίας της προθεσμίας παραγραφής δεν είναι η επέλευση του ζημιογόνου γεγονότος, εφόσον, ιδίως, δεν μπορεί να αντιταχθεί στον ενάγοντα ως αφετηρία της παραγραφής ημερομηνία προγενέστερη της εμφανίσεως των ζημιογόνων αποτελεσμάτων του εν λόγω περιστατικού (προπαρατεθείσα απόφαση Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 11).

53 Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι η Επιτροπή, στηρίζοντας στην προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Cantina sociale di Dolianova κ.λπ. το επιχείρημά της ότι το καθεστώς που καθιέρωσε η προπαρατεθείσα απόφαση Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής έχει εφαρμογή μόνο στις περιπτώσεις που η ευθύνη απορρέει από κανονιστική πράξη, ερμήνευσε εσφαλμένα την εν λόγω απόφαση.

54 Συγκεκριμένα, η επίμαχη διαφορά στην υπόθεση εκείνη είχε προκύψει από κανονιστική πράξη της Επιτροπής και, επομένως, το Δικαστήριο δεν όφειλε να ακολουθήσει τη συλλογιστική που ακολουθεί επί περιπτώσεων εξωσυμβατικής ευθύνης σε διαφορές που οφείλονται σε ατομική πράξη. Αντιθέτως προς όσα ισχυρίζεται η Επιτροπή, από την προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Cantina sociale di Dolianova κ.λπ. δεν προκύπτει ότι το Δικαστήριο απέκλεισε την εφαρμογή της νομολογίας που απορρέει από την προπαρατεθείσα απόφαση Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής όταν η ευθύνη της Κοινότητας πηγάζει από ατομική πράξη.

55 Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε επίσης προσφάτως ότι, στην περίπτωση διαφορών οφειλόμενων σε ατομικές πράξεις, η προθεσμία παραγραφής αρχίζει να τρέχει εφόσον η απόφαση έχει παραγάγει αποτελέσματα έναντι των ενδιαφερομένων (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Ευρωπαϊκή Δυναμική κατά Επιτροπής, σκέψη 38).

56 Όσον αφορά το επιχείρημα που προέβαλε επικουρικώς η Επιτροπή, βασιζόμενο στην προπαρατεθείσα απόφαση Nutral κατά Επιτροπής, ότι το έγγραφο προς τις εθνικές αρχές δεν συνιστά ατομική πράξη που παράγει δεσμευτικά αποτελέσματα έναντι της Inalca και της Cremonini, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η απόφαση εκείνη αφορούσε τις προϋποθέσεις παραδεκτού των προσφυγών ακυρώσεως και ότι τα συμπεράσματα για τον νομικό χαρακτηρισμό της πράξεως που είναι δεκτική προσβολής δεν μπορούν να μεταφερθούν στην περίπτωση του προσδιορισμού της αφετηρίας της προθεσμίας παραγραφής αξιώσεως για αποζημίωση λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης.

57 Επομένως, στο πλαίσιο του προσδιορισμού της αφετηρίας της προθεσμίας παραγραφής στην παρούσα διαφορά, μικρή σημασία έχει το γεγονός ότι το έγγραφο προς τις εθνικές αρχές μπορεί να παραγάγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα ικανά να μεταβάλουν ουσιωδώς την κατάσταση της Inalca και της Cremonini.

58 Εν πάση περιπτώσει, και καθόσον από τη σκέψη 49 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η προθεσμία παραγραφής αρχίζει να τρέχει από τη στιγμή κατά την οποία επήλθαν πράγματι τα ζημιογόνα αποτελέσματα που προβάλλουν η Inalca και η Cremonini, το αν η πράξη έχει ατομικό ή κανονιστικό χαρακτήρα δεν είναι καθοριστικό.

59 Όσον αφορά το έτι επικουρικότερο επιχείρημα που προέβαλε η Επιτροπή, κατά το οποίο το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να δεχθεί ως αφετηρία της παραγραφής την ημερομηνία του ζημιογόνου γεγονότος, πρέπει να τονιστεί ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε καμία πλάνη περί το δίκαιο αποφαινόμενο, στη σκέψη 49 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι έπρεπε να προσδιοριστεί ο επακριβής χρόνος κατά τον οποίο πράγματι επήλθαν τα ζημιογόνα αποτελέσματα έναντι της Inalca και της Cremonini.

60 Συγκεκριμένα, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζεται η Επιτροπή, η προθεσμία παραγραφής δεν αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος, αλλά από τη στιγμή που η επίδικη απόφαση παράγει τα ζημιογόνα αποτελέσματά της έναντι των προσώπων που αφορά, δηλαδή από τη στιγμή που επήλθε πράγματι η ζημία στα εν λόγω πρόσωπα [βλ. απόφαση της 19ης Απριλίου 2007, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 30].

61 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η αντίθετη αίτηση αναιρέσεως που άσκησε η Επιτροπή πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

62 Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως της Inalca και της Cremonini αντλείται από τον αντιφατικό χαρακτήρα της αιτιολογήσεως της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως και από παράβαση της κοινοτικής νομολογίας, εφόσον το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη, στη σκέψη 55 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, την απόφαση 2006/67, ενώ, μέχρι τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως αυτής, η κατάσταση νομικής αβεβαιότητας στην οποία βρίσκονταν, όσον αφορά την ύπαρξη και το ύψος της ζημίας, υφίστατο καθημερινά και η ζημία επήλθε οριστικά μόνον το 2006.

63 Η Inalca και η Cremonini προβάλλουν επίσης ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο διότι στηριζόμενο, στην ίδια σκέψη 55 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, στην προπαρατεθείσα διάταξη της 17ης Ιανουαρίου 2001, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi κατά Επιτροπής, κατέληξε ότι υφίσταται σύγχυση μεταξύ του σχετικού με την έναρξη της προθεσμίας παραγραφής δικονομικού κριτηρίου και της εξακρίβωσης της συνδρομής των προϋποθέσεων στοιχειοθετήσεως ευθύνης. Όμως, αντίθετα με αυτό που έγινε δεκτό στην εν λόγω διάταξη ως προς τον προσδιορισμό της αφετηρίας της εν λόγω προθεσμίας, η απόφαση 2006/678 δεν θίγει την υποκειμενική σφαίρα τους.

64 Η Επιτροπή, στηριζόμενη στην προπαρατεθείσα απόφαση της 19ης Απριλίου 2007, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής, υπενθυμίζει ότι, για την έναρξη της προθεσμίας παραγραφής, δεν ενδιαφέρει αν η παράνομη συμπεριφορά της Ένωσης έχει διαπιστωθεί με δικαστική απόφαση ή έχει αναγνωριστεί από τον φερόμενο ως ζημιώσαντα.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

65 Πρέπει να τονιστεί ότι, στη σκέψη 53 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε τη νομολογία βάσει της οποίας η προθεσμία παραγραφής μπορεί να αρχίσει να τρέχει μόνον από το χρονικό σημείο κατά το οποίο έχει επέλθει στην πράξη η χρηματική ζημία, δηλαδή, όσον αφορά ειδικότερα τη σύσταση τραπεζικών εγγυήσεων, από τη στιγμή που ανέκυψαν τα έξοδα για τη σύσταση των εγγυήσεων αυτών.

66 Το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στη σκέψη 54 της εν λόγω διατάξεως, ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, τα έξοδα για τις δύο ασφαλιστικές εγγυήσεις είχαν ανακύψει από την ημερομηνία συνάψεως των συμβάσεων αυτών, δηλαδή από τις 30 Νοεμβρίου 1999, δεδομένου ότι το πρώτο ετήσιο ασφάλιστρο είχε καταστεί απαιτητό την ίδια αυτή ημερομηνία.

67 Στο πλαίσιο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα της Inalca και της Cremonini κατά το οποίο τα ζημιογόνα αποτελέσματα επήλθαν με βεβαιότητα μόνον κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως 2006/678, με την οποία η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι επίμαχες επιστροφές κατά την εξαγωγή δεν είχαν καταβληθεί σε αυτές άνευ νόμιμης αιτίας.

68 Το Γενικό Δικαστήριο προσέθεσε ότι δεν έχει σημασία το γεγονός ότι η Inalca και η Cremonini εκτίμησαν, πριν από την έκδοση της αποφάσεως 2006/678, ότι δεν διέθεταν ακόμη όλα τα στοιχεία που θα τους παρείχαν τη δυνατότητα να αποδείξουν επαρκώς κατά νόμο την ευθύνη της Κοινότητας στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας, διότι σε διαφορετική περίπτωση δημιουργείται σύγχυση μεταξύ του σχετικού με την αφετηρία της προθεσμίας παραγραφής διαδικαστικού κριτηρίου και της διαπιστώσεως της υπάρξεως των ουσιαστικών προϋποθέσεων για τη θεμελίωση της εν λόγω ευθύνης.

69 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το επιχείρημα της Inalca και της Cremonini με το οποίο προσάπτεται στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν έλαβε υπόψη την απόφαση 2006/678 πρέπει να κριθεί αβάσιμο.

70 Όσον αφορά τη φερόμενη παραμόρφωση της προπαρατεθείσας διατάξεως της 17ης Ιανουαρίου 2001, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi κατά Επιτροπής, εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, αρκεί η παρατήρηση ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η ακριβής και εμπεριστατωμένη γνώση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως από τον ζημιωθέντα δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των αναγκαίων στοιχείων για την έναρξη της προθεσμίας παραγραφής (διάταξη της 18ης Ιουλίου 2002, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 31, και απόφαση Ευρωπαϊκή Δυναμική κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 37). Επίσης, η εκ μέρους του ζημιωθέντος υποκειμενική εκτίμηση του υποστατού της ζημίας δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για τον προσδιορισμό της ημερομηνίας ενάρξεως της προθεσμίας παραγραφής αξιώσεως λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης (προπαρατεθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Cantina sociale di Dolianova κ.λπ., σκέψη 61, καθώς και Ευρωπαϊκή Δυναμική κατά Επιτροπής, σκέψη 37).

71 Περαιτέρω, στον βαθμό που κρίθηκε ότι στερείται σημασίας για την έναρξη της προθεσμίας παραγραφής το αν η παράνομη συμπεριφορά της Ένωσης διαπιστώθηκε με δικαστική απόφαση [απόφαση της 19ης Απριλίου 2007, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 31], το γεγονός ότι το θεσμικό όργανο αναγνωρίζει το ίδιο την παράνομη συμπεριφορά του δεν μπορεί να ασκεί επιρροή στον προσδιορισμό της αφετηρίας της προθεσμίας παραγραφής.

72 Επομένως, το επιχείρημα περί φερόμενης παραμορφώσεως της προπαρατεθείσας διατάξεως της 17ης Ιανουαρίου 2001, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi κατά Επιτροπής, πρέπει επίσης να απορριφθεί ως αβάσιμο.

73 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

74 Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως που προβάλλουν η Inalca και η Cremonini αντλείται από τον αντιφατικό και στερούμενο λογικής ακολουθίας χαρακτήρα της αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως και επίσης από μη τήρηση της κοινοτικής νομολογίας όσον αφορά την παραγραφή των αιτημάτων αποζημιώσεως για δαπάνες νομικής αρωγής και νομικών συμβουλών και για τα έξοδα προσωπικού.

75 Η Inalca και η Cremonini προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι παραβίασε τη γενική αρχή που διέπει τις ζημίες διαρκούς χαρακτήρα, την οποία παρέθεσε στις σκέψεις 56 και 57 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, δεχόμενο, στις σκέψεις 71 και 72 της διατάξεως αυτής, ότι οι εν λόγω ζημίες δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως διαρκείς. Η αιτιολογία του Γενικού Δικαστηρίου είναι αντιφατική στον βαθμό που αναγνωρίζει μεν ότι οι επίμαχες ζημίες δεν μπορούσαν να ποσοτικοποιηθούν οριστικά κατά τον χρόνο της ενάρξεως των εν λόγω διαδικασιών. Η Inalca και η Cremonini παραπέμπουν στη νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου σε θέματα φορολογίας δαπανών, κατά την οποία το ύψος των δαπανών αυτών προσδιορίζεται βάσει του αριθμού των ωρών της παρασχεθείσας εργασίας και αναγνωρίζεται επομένως ο μη στιγμιαίος χαρακτήρας της παροχής νομικών συμβουλών.

76 Κατά την Επιτροπή, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος. Αφενός, η Inalca και η Cremonini συγχέουν την οριστική ποσοτικοποίηση της φερόμενης ζημίας με την εκτίμηση του διαρκούς χαρακτήρα της. Αφετέρου, η παραπομπή στη νομολογία σε θέματα φορολογίας εξόδων είναι αλυσιτελής.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

77 Όσον αφορά τις ζημίες διαρκούς χαρακτήρα, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε, στη σκέψη 56 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι, όταν οι ζημίες δεν προκλήθηκαν στιγμιαία, αλλά συνεχίζονται καθημερινώς κατά τη διάρκεια ορισμένης περιόδου, το δικαίωμα αποζημιώσεως εκτείνεται στις διαδοχικές περιόδους.

78 Στη σκέψη 71 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι ζημίες από τις δαπάνες νομικής αρωγής και νομικών συμβουλών, καθώς και από τα έξοδα προσωπικού, είχαν στιγμιαίο χαρακτήρα, στον βαθμό που πραγματοποιήθηκαν κατά την ημερομηνία που κινήθηκαν οι εν λόγω εθνικές διαδικασίες.

79 Το Γενικό Δικαστήριο πρόσθεσε, στη σκέψη 72 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι, ακόμη και αν οι προβαλλόμενες ζημίες δεν μπορούσαν να ποσοτικοποιηθούν οριστικά κατά τον χρόνο που κινήθηκαν οι εθνικές διαδικασίες, οι ζημίες αυτές προέκυπταν με βεβαιότητα από την κίνηση των εν λόγω διαδικασιών.

80 Πάντως, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της Inalca και της Cremonini, η ζημία θεωρείται ότι έχει διαρκή χαρακτήρα όταν το ύψος της αυξάνεται αναλόγως του αριθμού των ημερών που παρήλθαν [απόφαση της 19ης Απριλίου 2007, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 35].

81 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας ότι οι φερόμενες ζημίες από τις δαπάνες νομικής αρωγής και νομικών συμβουλών, καθώς και από τα έξοδα προσωπικού για τη διαχείριση των συγκεκριμένων φακέλων είχαν στιγμιαίο χαρακτήρα, δεν παρέθεσε αντιφατική αιτιολογία. Συγκεκριμένα, μολονότι οι επίμαχες ζημίες δεν είχαν ακόμη προσδιοριστεί οριστικά κατά την ημερομηνία που κινήθηκαν οι εθνικές διαδικασίες, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το ύψος των ζημιών δεν αυξήθηκε σε συνάρτηση με τον αριθμό των ημερών που παρήλθαν, αλλά λόγω των διαφόρων δικαστικών διαδικασιών που κινήθηκαν.

82 Στο πλαίσιο αυτό, το επιχείρημα της Inalca και της Cremonini που αντλείται από τη νομολογία σε θέματα φορολογίας των δαπανών πρέπει επίσης να απορριφθεί. Συγκεκριμένα, το γεγονός και μόνον ότι το ύψος των δαπανών προσδιορίζεται σε συνάρτηση με τον αριθμό των ωρών της παρασχεθείσας εργασίας δεν επηρεάζει τη φύση της ζημίας που συνίσταται σε δαπάνες για υπηρεσίες νομικών συμβουλών.

83 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

84 Ο τρίτος λόγος αναιρέσεως που προβάλλουν η Inalca και η Cremonini αντλείται από παραμόρφωση του περιεχομένου των επιχειρημάτων που προβλήθηκαν και από παράβαση του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά το αίτημα αποκαταστάσεως της ζημίας που υπέστησαν υπό τη μορφή αποθετικής ζημίας.

85 Η Inalca και η Cremonini θεωρούν ότι αβασίμως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο, στη σκέψη 74 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι δεν ήταν επαρκώς σαφές το αίτημα αποκαταστάσεως της ζημίας που υπέστησαν υπό τη μορφή αποθετικής ζημίας λόγω της μειώσεως των οικονομικών δυνατοτήτων τους που προήλθε από την καταβολή ασφαλίστρων για τη σύσταση των ασφαλιστικών εγγυήσεων και από τη δαπάνη νομικής αρωγής και νομικών συμβουλών, καθώς και από τα έξοδα προσωπικού.

86 Υπενθυμίζοντας τα επιχειρήματα που ανέπτυξαν στο πλαίσιο του εισαγωγικού δικογράφου της αγωγής τους, η Inalca και η Cremonini ισχυρίζονται ότι δεν περιορίστηκαν στο να υποστηρίξουν γενικώς ότι τα απολεσθέντα ποσά θα μπορούσαν να είχαν χρησιμοποιηθεί για τη συμμετοχή σε διαγωνισμούς στους οποίους απαιτείται η καταβολή εγγυήσεων, αλλά είχαν προσκομίσει στο Γενικό Δικαστήριο διάφορα αποδεικτικά στοιχεία. Στηρίζονται σε νομολογία κατά την οποία ο δικαστής μπορεί να αρκεστεί σε εκτιμήσεις βάσει μέσων στατιστικών τιμών, στον βαθμό που μπορεί να είναι δύσκολο, ή ίσως και αδύνατο, για τον ενάγοντα να προσδιορίσει επακριβώς αριθμητικά τη ζημία που υποστηρίζει ότι υπέστη (απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2000, C-104/89 και C-37/90, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-203, σκέψεις 63 έως 65).

87 Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος. Συγκεκριμένα, η Inalca και η Cremonini δεν διευκρίνισαν από ποιους διαγωνισμούς αποκλείστηκαν και με ποιον τρόπο η σύναψη των εγγυητικών συμβάσεων προκάλεσε τον αποκλεισμό τους από τους εν λόγω διαγωνισμούς. Περαιτέρω, η παραπομπή στην προπαρατεθείσα απόφαση Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής είναι αλυσιτελής.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

88 Πρέπει να υπομνησθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο ανέλυσε, στη σκέψη 74 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το αίτημα αποκαταστάσεως της ζημίας που φέρονται να υπέστησαν υπό τη μορφή αποθετικής ζημίας λόγω της μειώσεως των οικονομικών δυνατοτήτων που προήλθε από την καταβολή ασφαλίστρων για τη σύσταση των ασφαλιστικών εγγυήσεων και από τη δαπάνη νομικής αρωγής και νομικών συμβουλών, καθώς και από τα έξοδα προσωπικού. Δεδομένου ότι η Inalca και η Cremonini περιορίστηκαν να υποστηρίξουν γενικώς ότι τα απολεσθέντα με τον τρόπο αυτόν ποσά θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη συμμετοχή σε διαγωνισμούς στους οποίους απαιτείται η καταβολή εγγυήσεων, το αίτημα ήταν αόριστο και το Γενικό Δικαστήριο το απέρριψε ως απαράδεκτο δυνάμει του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του.

89 Δεδομένου ότι από τον παρόντα λόγο αναιρέσεως προκύπτει ότι αυτός αποτελεί απλώς αναδιατύπωση των επιχειρημάτων που προβλήθηκαν πρωτοδίκως όσον αφορά τη ζημία που φέρονται να υπέστησαν υπό τη μορφή αποθετικής ζημίας, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Inalca και η Cremonini επιζητούν στην πραγματικότητα να αμφισβητήσουν την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου επί του θέματος αυτού.

90 Κατά πάγια νομολογία, το Γενικό Δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο, αφενός, για τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών, εκτός αν η ανακρίβεια του περιεχομένου των διαπιστώσεών του προκύπτει από τα υποβληθέντα σ' αυτό στοιχεία της δικογραφίας, και, αφετέρου, για την εκτίμηση αυτών των πραγματικών περιστατικών. Επομένως, η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών δεν αποτελεί, με την επιφύλαξη της περιπτώσεως παραμορφώσεως του περιεχομένου των προσκομισθέντων ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου στοιχείων, νομικό ζήτημα που υπόκειται, ως εκ της φύσεώς του, στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 3ης Μαΐου 2012, C-289/11 P, Legris Industries κατά Επιτροπής, σκέψη 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

91 Εν προκειμένω, η Inalca και η Cremonini δεν στηρίζουν τους ισχυρισμούς τους ούτε στην ανακρίβεια του περιεχομένου των διαπιστώσεων του Γενικού Δικαστηρίου ούτε σε παραμόρφωση των αποδεικτικών στοιχείων που υποβλήθηκαν προς αυτό. Αντιθέτως, βάλλουν κατά της ίδιας της εκτιμήσεως του Γενικού Δικαστηρίου επί των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων και κατά των επιχειρημάτων που προέβαλε το Γενικό Δικαστήριο για να στηρίξει την κρίση του ότι το αίτημα της αποκαταστάσεως της φερόμενης ζημίας υπό τη μορφή αποθετικής ζημίας δεν ήταν επαρκώς σαφές.

92 Συναφώς, η προπαρατεθείσα απόφαση Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής που επικαλούνται η Inalca και η Cremonini δεν ασκεί επιρροή, στον βαθμό που οι σκέψεις που παρατίθενται ουδόλως αναφέρονται στην υποχρέωση που υπέχουν οι ενάγοντες, κατά το άρθρο 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, να προσδιορίζουν την ακριβή έκταση της ζημίας και το ύψος της αιτουμένης αποζημιώσεως, αλλά αφορούν τις αρχές που πρέπει να διέπουν τον τρόπο υπολογισμού της αποθετικής ζημίας, ειδικότερα όταν πρόκειται για υποθετικά έσοδα και για εναλλακτικά έσοδα.

93 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

94 Ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως που προβάλλουν η Inalca και η Cremonini, ο οποίος πρέπει να εξεταστεί πριν από τον τέταρτο, αντλείται από παράβαση του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, από μη τήρηση της νομολογίας σε θέματα ηθικής βλάβης και από αιτιολογία προδήλως στερούμενη λογικής ακολουθίας.

95 Η Inalca και η Cremonini προβάλλουν ότι αβασίμως το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 79 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι το αίτημα αποκαταστάσεως της ηθικής βλάβης ήταν αόριστο. Συγκεκριμένα, αφενός, το εισαγωγικό δικόγραφο περιείχε όλα τα απαιτούμενα αποδεικτικά στοιχεία. Αφετέρου, λόγω των χαρακτηριστικών της ηθικής βλάβης, η οποία, εξ ορισμού, είναι αδύνατο να προσδιοριστεί ποσοτικά, η Inalca και η Cremonini επαφέθηκαν στη δίκαιη κρίση του Γενικού Δικαστηρίου. Το Γενικό Δικαστήριο, απορρίπτοντας το αίτημα αυτό, δεν τήρησε την ισχύουσα στα θέματα αυτά νομολογία (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1998, Τ-203/96, Embassy Limousines & Services κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1998, σ. II-4239, σκέψη 108).

96 Περαιτέρω, η παραπομπή, στη σκέψη 79 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, στην παρατιθέμενη στη σκέψη 69 νομολογία συνιστά μια περαιτέρω πλάνη περί το δίκαιο. Συγκεκριμένα, οι αρχές που διατύπωσε το Δικαστήριο στις εν λόγω υποθέσεις που αφορούν ηθική βλάβη δεν μπορούν να μεταφερθούν στο υπό κρίση ζήτημα, το οποίο αφορά αποκλειστικά την αποκατάσταση ηθικής βλάβης.

97 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το αίτημα αποκαταστάσεως της ηθικής βλάβης κηρύχθηκε απαράδεκτο όχι μόνο λόγω παραγραφής, αλλά επίσης διότι δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου. Επομένως, ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

98 Πρέπει να τονιστεί ότι, όσον αφορά την ηθική βλάβη υπό τη μορφή προσβολής της εμπορικής φήμης της Inalca και της Cremonini λόγω της εμπλοκής τους σε διοικητικές διαδικασίες, αστικές και ποινικές, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στη σκέψη 77 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι η βλάβη αυτή επήλθε κατά την κίνηση των εν λόγω διαδικασιών τα έτη 1999 και 2000 και ότι, επομένως, η σχετική αγωγή έχει παραγραφεί.

99 Στο πλαίσιο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα της Inalca και της Cremonini ότι η βλάβη αυτή είχε διαρκή χαρακτήρα μέχρι την έκδοση της αποφάσεως του Tribunale civile di Roma το 2005. Διευκρίνισε ότι η φερόμενη ηθική βλάβη, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι διήρκεσε μέχρι την ημερομηνία εκείνη, επήλθε εξ ολοκλήρου με την εμπλοκή της Inalca και της Cremonini και των διευθυντών της στις προαναφερθείσες διαδικασίες το 1999 και το 2000. Αναφερόμενο στα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει η ηθική βλάβη για να θεωρηθεί «ηθική βλάβη διαρκείας», όπως προκύπτουν από τις σκέψεις 56 και 57 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η φερόμενη ηθική βλάβη δεν μπορεί να θεωρηθεί ως βλάβη αυτού του είδους.

100 Το Γενικό Δικαστήριο πρόσθεσε, στη σκέψη 79 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι «εξάλλου, και εν πάση περιπτώσει, […] το αίτημα περί ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης δεν είναι αρκούντως σαφές και πρέπει επομένως να κηρυχθεί απαράδεκτο δυνάμει του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', […] [του] Κανονισμού Διαδικασίας».

101 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το αίτημα χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης βασίζοντας την κρίση του σε δύο διακριτές αιτιολογίες.

102 Όσον αφορά τη δεύτερη αιτιολογία που προσβάλλεται στο πλαίσιο του πέμπτου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με την αοριστία του δικογράφου της αγωγής, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς υπενθύμισε, λαμβάνοντας υπόψη του τη νομολογία, ότι το δικόγραφο της αγωγής πρέπει να περιλαμβάνει τα στοιχεία για τον προσδιορισμό της φερόμενης ζημίας και για την εκτίμηση της ακριβούς εκτάσεως και του ύψους της.

103 Συναφώς, το επιχείρημα της Inalca και της Cremonini, με το οποίο υποστηρίζουν ότι οι ελάχιστες απαιτήσεις που θέτει το άρθρο 44, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου για το δικόγραφο της αγωγής ισχύουν μόνο για τις υλικές ζημίες και δεν έχουν επομένως εφαρμογή στην ηθική βλάβη, πρέπει να απορριφθεί ως παντελώς αβάσιμο. Συγκεκριμένα, το επιχείρημα αυτό δεν στηρίζεται σε κανένα νομικό στοιχείο ικανό να κλονίσει τη λύση στην οποία κατέληξε το Γενικό Δικαστήριο.

104 Όσον αφορά το επιχείρημα της Inalca και της Cremonini ότι είναι αδύνατον να ποσοτικοποιηθεί η ηθική βλάβη, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει, βεβαίως, αναγνωρίσει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, ιδίως όταν είναι δυσχερής ο υπολογισμός της ζημίας την οποία ισχυρίζεται ότι υπέστη ο ενάγων, δεν είναι αναγκαίο να προσδιορίσει αυτός με το δικόγραφο της αγωγής του την έκταση της ζημίας ή το ακριβές ποσό της ζητούμενης αποζημιώσεως (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 28ης Μαρτίου 1979, 90/78, Granaria κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 615, καθώς και της 23ης Σεπτεμβρίου 2004, C-150/03 P, Hectors κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 2004, σ. I-8691, σκέψη 62). Εντούτοις, η Inalca και η Cremonini όχι μόνο δεν απέδειξαν, αλλά ούτε καν επικαλέστηκαν, στο δικόγραφο της αγωγής τους, τη συνδρομή ιδιαίτερων περιστάσεων που δικαιολογούν την παράλειψη υπολογισμού του ύψους της ζημίας.

105 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του τέταρτου λόγου αναιρέσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

106 Ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως που προβάλλουν η Inalca και η Cremonini αντλείται από απόκλιση από τη νομολογία των κοινοτικών δικαστηρίων και από προδήλως στερούμενη λογικής ακολουθίας αιτιολογία του Γενικού Δικαστηρίου, καθόσον έκρινε ότι η ηθική βλάβη που υπέστησαν η Inalca και η Cremonini είχε επέλθει εξ ολοκλήρου κατά τα έτη 1999 και 2000 και δεν μπορούσε επομένως να θεωρηθεί ως βλάβη με διαρκή χαρακτήρα.

107 Η Inalca και η Cremonini προβάλλουν ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έδωσε καμία σημασία στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ηθικής βλάβης και παρέβλεψε το γεγονός ότι, ως εκ της φύσεώς της, η μη υλική ζημία δεν εξαντλείται τη στιγμή που επέρχεται, αλλά διαρκεί μέχρι τη στιγμή της ικανοποιήσεώς της. Συναφώς, η Inalca και η Cremonini παραπέμπουν ιδίως στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 2008, T-48/05, Franchet και Byk κατά Επιτροπής (Συλλογή 2008, σ. II-1585, σκέψεις 400 έως 411), καθώς και στην απόφαση του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης της 2ας Μαΐου 2007, F-23/05, Giraudy κατά Επιτροπής (Συλλογή Υπ.Υπ. 2007, σ. I-A-1-121 και II-A-1-657, σκέψη 203).

108 Οι αναιρεσείουσες προσθέτουν ότι η παραπομπή, με τη σκέψη 78 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, στη νομολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 56 και 57 της εν λόγω διατάξεως συνιστά επίσης πλάνη περί το δίκαιο. Συγκεκριμένα, οι αρχές που διατύπωσε το Δικαστήριο στις υποθέσεις αυτές, οι οποίες αφορούσαν υλικές ζημίες, δεν μπορούν να μεταφερθούν στην υπό κρίση υπόθεση η οποία αφορά τον διαρκή χαρακτήρα της ηθικής βλάβης.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

109 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 100 και 101 της παρούσας αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το αίτημα χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης βασίζοντας την κρίση του σε δύο διακριτές αιτιολογίες.

110 Όσον αφορά τα σχετικά με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως επιχειρήματα, αρκεί η διαπίστωση ότι αυτά στρέφονται κατά της πρώτης αιτιολογίας επί της οποίας στηρίχθηκε το Γενικό Δικαστήριο για να απορρίψει το αίτημα ικανοποιήσεως της φερόμενης ηθικής βλάβης λόγω παραγραφής της σχετικής αγωγής.

111 Ακόμη κι αν υποτεθεί ότι τα επιχειρήματα αυτά είναι βάσιμα, πρέπει εισαγωγικά να απορριφθούν στον βαθμό που δεν μπορούν να κλονίσουν το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 79 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, κηρύσσοντας, δυνάμει του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του, το αίτημα ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης ως απαράδεκτο.

112 Επομένως, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής.

Επί του έκτου λόγου αναιρέσεως

– Επιχειρήματα των διαδίκων

113 Ο έκτος λόγος αναιρέσεως που προβάλλουν η Inalca και η Cremonini αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά την προϋπόθεση της συνάφειας του ζημιογόνου γεγονότος που προσάπτεται στην Επιτροπή με τη φερόμενη ζημία, στο μέτρο που το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπήρχε αιτιώδης συνάφεια.

114 Η Inalca και η Cremonini προβάλλουν ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη ότι, στην πραγματικότητα, εκπλήρωσαν τη μία από τις δύο εναλλακτικές υποχρεώσεις που επέβαλαν οι αποφάσεις ανακτήσεως της 15ης Ιανουαρίου 1999. Η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι, από τη στιγμή που αναγνωρίστηκε η μη ύπαρξη των απαιτήσεων της Επιτροπής, οι εθνικές αρχές απελευθέρωσαν αμέσως τις εγγυήσεις.

115 Περαιτέρω, η Inalca και η Cremonini αντικρούουν τον παρεμπίπτοντα συλλογισμό του Γενικού Δικαστηρίου στη σκέψη 93 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, κατά τον οποίο δεν αποδείχθηκε ότι η παρέμβαση των ιταλικών αρχών δεν μπορούσε να διασπάσει την άμεση αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της προσαπτόμενης συμπεριφοράς και της φερόμενης ζημίας.

116 Η Επιτροπή εκτιμά ότι ο λόγος αυτός αναιρέσεως είναι παντελώς αβάσιμος.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

117 Πρέπει να επισημανθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε, στη σκέψη 88 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι η ζημία πρέπει να προέρχεται αρκούντως άμεσα από την προσαπτόμενη συμπεριφορά και η εν λόγω συμπεριφορά να είναι η γενεσιουργός αιτία της ζημίας αυτής.

118 Το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε επίσης, στη σκέψη 91 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι, όταν απόφαση επιβάλλουσα πρόστιμο παρέχει τη δυνατότητα συστάσεως εγγυήσεως για την εξασφάλιση της καταβολής του προστίμου και των τόκων, μέχρι την έκδοση αποφάσεως επί προσφυγής που

ασκήθηκε κατά της αποφάσεως αυτής, η ζημία που συνίσταται στα έξοδα για τη σύσταση της εγγυήσεως δεν προκύπτει από την εν λόγω απόφαση, αλλά από την επιλογή του ενδιαφερόμενου να συστήσει εγγύηση αντί να εκπληρώσει αμέσως την υποχρέωση επιστροφής των επιδοτήσεων.

119 Το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στη σκέψη 92 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ότι, εν προκειμένω, οι αποφάσεις ανακτήσεως της 15ης Ιανουαρίου 1999 δεν περιελάμβαναν καμία υποχρέωση συστάσεως εγγυήσεων, αλλά άφηναν την επιλογή αυτή στη διακριτική ευχέρεια της Inalca και της Cremonini. Το Γενικό Δικαστήριο πρόσθεσε, όπως τόνισε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 72 των προτάσεών του, ότι, εάν η Inalca και η Cremonini είχαν επιλέξει την άμεση επιστροφή των εξαγωγικών επιδοτήσεων, θα είχαν αποφύγει την καταβολή της δαπάνης για τη σύσταση των εν λόγω εγγυήσεων.

120 Επομένως, στη σκέψη 93 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, ορθώς συνήγαγε το Γενικό Δικαστήριο ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η παρέμβαση των ιταλικών αρχών δεν μπορούσε να διασπάσει την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της προσαπτόμενης στην Επιτροπή συμπεριφοράς και της φερόμενης ζημίας, δεν υφίσταται καμία άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της συμπεριφοράς αυτής και της εν λόγω ζημίας.

121 Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε το Γενικό Δικαστήριο δεν κλονίζεται ούτε από το επιχείρημα της Inalca και της Cremonini ότι περιορίστηκαν στο να εκπληρώσουν τη μία από τις δύο εναλλακτικές υποχρεώσεις που επέβαλλαν οι αποφάσεις ανακτήσεως της 15ης Ιανουαρίου 1999 ούτε από το γεγονός ότι οι εγγυήσεις απελευθερώθηκαν αμέσως μόλις διαπιστώθηκε η μη ύπαρξη απαιτήσεων.

122 Όσον αφορά το επιχείρημα που στρέφεται κατά της σκέψεως 93 της αναιρεσιβαλλομένης διατάξεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο συλλογισμός του Γενικού Δικαστηρίου στη σκέψη αυτή βασίζεται στην υπόθεση ότι η παρέμβαση των ιταλικών αρχών δεν μπορούσε να διασπάσει την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της προσαπτόμενης στην Επιτροπή συμπεριφοράς και της φερόμενης ζημίας.

123 Συναφώς, μικρή σημασία έχει εάν η υπόθεση αυτή πρέπει να θεωρηθεί ότι αποδείχθηκε, όπως προβάλλουν η Inalca και η Cremonini στο πλαίσιο του παρόντος λόγου αναιρέσεως, ή ότι δεν αποδείχθηκε, όπως δέχθηκε το Γενικό Δικαστήριο. Συγκεκριμένα, κάθε επιχείρημα σχετικό με την υπόθεση αυτή πρέπει να θεωρηθεί αλυσιτελές στον βαθμό που κρίθηκε, εν πάση περιπτώσει, ότι δεν υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του εγγράφου της UCLAF της 6ης Ιουλίου 1998 και της πληρωμής της δαπάνης για τη σύσταση εγγυήσεων.

124 Επομένως, ο έκτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του εβδόμου λόγου

– Επιχειρήματα των διαδίκων

125 Με τον έβδομο και τελευταίο λόγο αναιρέσεως, η Inalca και η Cremonini ζητούν από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη διότι το Γενικό Δικαστήριο παραβίασε την αρχή της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας. Συγκεκριμένα, όχι μόνον η πρωτοβάθμια διαδικασία διήρκεσε περισσότερο από τρία χρόνια, αλλά, κυρίως, το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε μόνον επί του παραδεκτού της αγωγής.

126 Η Inalca και η Cremonini ισχυρίζονται ότι, σε σχέση με τα πραγματικά και διαδικαστικά στοιχεία της συγκεκριμένης αιτήσεως αναιρέσεως, δεν χρειάζεται να αποδειχθεί ότι η υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας είχε επίπτωση στην επίλυση της διαφοράς. Επικουρικώς, εκτιμούν ότι, πρώτον, η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη ενέχει πολλαπλή πλάνη περί το δίκαιο. Προσθέτουν στη συνέχεια ότι το Γενικό Δικαστήριο, ευρισκόμενο σε δύσκολη θέση επειδή καθυστέρησε περισσότερο από τρία χρόνια

για να αποφασίσει μόνον επί του παραδεκτού της αγωγής, θεώρησε επιβεβλημένο να αποφανθεί και επί της ουσίας της διαφοράς, στερούμενο της δυνατότητας να χρησιμοποιήσει σημαντικά διαδικαστικά μέσα με τη βοήθεια των οποίων θα μπορούσε να αποφανθεί χωρίς να υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο. Τέλος, η Inalca και η Cremonini επιφυλάσσονται του δικαιώματος να ασκήσουν αγωγή αποζημιώσεως για τη ζημία που υπέστησαν από την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

127 Η Επιτροπή προβάλλει ότι και αυτός ο λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί. Προσθέτει ότι η αναφορά σε ενδεχόμενη αγωγή αποζημιώσεως λόγω της υπερβολικής διάρκειας της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου επιβεβαιώνει ότι η αγωγή αυτή δεν έχει σχέση με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

128 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, ελλείψει οποιασδήποτε ενδείξεως ότι η διάρκεια της διαδικασίας είχε επίπτωση στην επίλυση της διαφοράς, ο λόγος αναιρέσεως που αντλείται από το ότι η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διήρκεσε πέραν του επιβαλλομένου ευλόγου χρόνου δεν μπορεί, κατά κανόνα, να έχει ως αποτέλεσμα την αναίρεση της αποφάσεως που αυτό εξέδωσε (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση FIAMM κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 203).

129 Όσον αφορά τις ενδείξεις που επικαλούνται η Inalca και η Cremonini, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αναιρεσιβαλλόμενη διάταξη δεν ενέχει καμία πλάνη περί το δίκαιο και ότι η χρήση διαφορετικών διαδικαστικών μέσων δεν θα μπορούσε να επηρεάσει το αποτέλεσμα στο οποίο κατέληξε το Γενικό Δικαστήριο.

130 Εν πάση περιπτώσει, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 79 των προτάσεών του, και όπως πρότειναν και η Inalca και η Cremonini, η υπέρβαση από το Γενικό Δικαστήριο ενός ευλόγου χρονικού διαστήματος για την έκδοση της αποφάσεως, ακόμη και αν υποτεθεί ότι αποδείχθηκε, μπορεί να στηρίξει αίτημα αποζημιώσεως μέσω αγωγής κατά της Ένωσης βάσει των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 268 ΣΛΕΕ και 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

131 Επομένως, ο έβδομος και τελευταίος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

132 Δεδομένου ότι κανένας από τους λόγους αναιρέσεως που προέβαλαν η Inalca και η Cremonini δεν έγινε δεκτός, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

133 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαίνεται επί των δικαστικών εξόδων. Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του εν λόγω Κανονισμού, που εφαρμόζεται στην αναιρετική δίκη δυνάμει των άρθρων του 184, παράγραφος 1, και 190, παράγραφος 1, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστούν η Inalca και η Cremonini στα δικαστικά έξοδα και αυτές ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα της αιτήσεως αναιρέσεως. Δεδομένου ότι η Inalca και η Cremonini ζήτησαν να καταδικαστεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της αντίθετης αναιρέσεως και η Επιτροπή ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα της αντίθετης αναιρέσεως.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως και την αντίθετη αναίρεση.

2) Καταδικάζει την Inalca SpA – Industria Alimentari Carni και την Cremonini SpA στα δικαστικά έξοδα της αιτήσεως αναιρέσεως.

3) Καταδικάζει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της αντίθετης αναιρέσεως.

(υπογραφές)